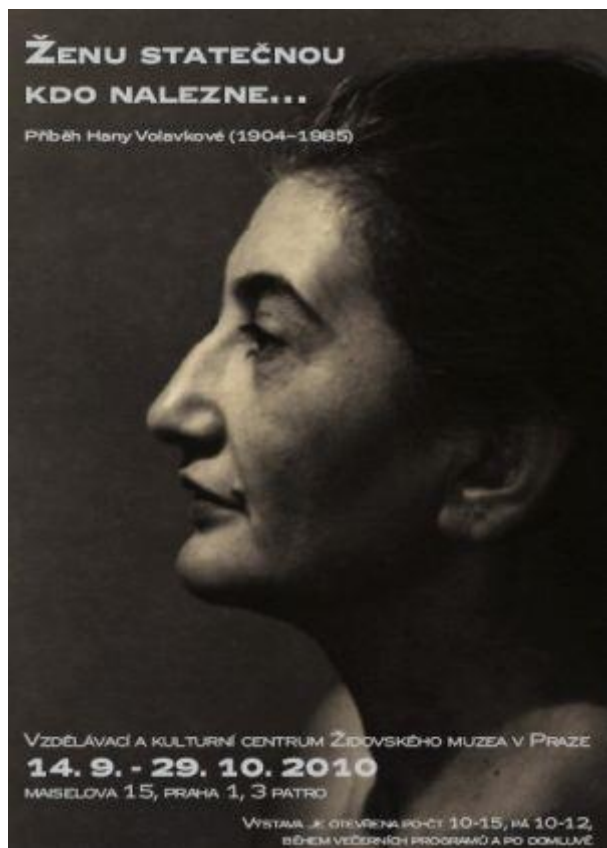

Vzpomínka na poválečnou ředitelku židovského muzea Hanu Volavkovou

http://www.rozhlas.cz/nabozenstvi/zpravy/_zprava/1469938

- Pinkasova synagoga, Terezín
- 22. 3. 2015

Hana Volavková Foto: © Židovské muzeum v Praze

V minulém vysílání jsme v aktuálních souvislostech připomněli vyvraždění terezínského rodinného tábora v Osvětimi v noci z 8. na 9. března 1944. Tryzna k uctění památky obětí této největší masové vraždy československých občanů během druhé světové války se i letos tak jako každoročně konala v Pinkasově synagoze, tedy v památníku obětí šoa, u jehož zrodu stála v druhé polovině 50. let minulého století ředitelka tehdejšího Státního židovského muzea Hana Volavková. Od jejího úmrtí uplyne za týden, 29. března, rovných 40 let.

Hana Volavková, významná historička umění, nastoupila do nacisty kontrolovaného pražského židovského muzea v roce 1943 a jako jedna z mála jeho pracovníků přežila 2. světovou válku. V nelehkém poválečném období se díky její osobní statečnosti podařilo uhájit existenci muzea. Poté, co se v roce 1950 stala jeho ředitelkou, uskutečnila s velkým osobním nasazením řadu tvůrčích projektů.

Vytvoření památníku českým a moravským Židům, obětem nacistické persekuce, představuje její nejvýraznější muzejní počin. S odstupem let, v demokratických politických poměrech, si však již jen

málokdo dokáže představit atmosféru, která vznik památníku v Pinkasově synagoze provázela, a zejména obdivuhodný výkon jeho ideové autorky v boji s totalitním režimem.

Jména českých a moravských obětí holocaustu na stěnách Pinkasovy synagogy v Praze Foto: [Jana Šustová](#)

Pinkasova synagoga se stala součástí pražského židovského muzea v rámci jeho postátnění v roce 1950. Krátce nato začal politický proces s Rudolfem Slánským, který provázal otevřený antisemitismus. Komunistický režim následně zakázal zpřístupnění expozice o perzekuci českých Židů, kterou tým Hany Volavkové připravil v Terezíně. Oběti terezínského komplexu měly být nadále připomínány bez ohledu na původ, ve skutečnosti ale byli zdůrazňováni pouze komunističtí odbojoví pracovníci, kteří prošli věznicí v Malé pevnosti. Hana Volavková se proto rozhodla vybudovat památník českým a moravským Židům v Praze.

Její volba padla na Pinkasovu synagogu jako sakrální, duchovní prostor. Téma se jí bytostně dotýkalo; mezi oběti šoa byla řada jejích příbuzných a přátel. Diskuze o podobě památníku se vyvíjely od abstraktního, symbolického pojetí až k variantě zaznamenání jmen všech podchycených obětí. Inspirací byl způsob jmenovitého připomínání padlých ve válečných konfliktech, který se v Evropě rozšířil po první světové válce. Ještě v průběhu rekonstrukce Pinkasovy synagogy takto byli připomenuti padlí z řad britského královského letectva v Anglii.

S četnými ideologickými potížemi, které budování památníku s takto ožehavým tématem provázely, bojovala Hana Volavková obratným manévrováním. Zdůrazňovala, že v socialistickém táboře již jeden památník židovským obětem existuje, a to pomník připomínající povstání ve varšavském ghettu. Zmiňovala možné propagandistické využití Pinkasovy synagogy, o němž komunističtí funkcionáři vždy rádi slyšeli: na jedné straně v kampani proti znovuvyzbrojování západního Německa, na straně druhé s ohledem na pozornost, kterou dění v Praze věnovala západní média.

V roce 1960 bylo úsilí Hany Volavkové korunováno úspěchem: památník v Pinkasově synagoze byl otevřen, pro připomínku obětí šoa vznikl působivý pietní prostor. Hana Volavková nemohla tehdy vědět, že ne na dlouho. To už je ale jiný příběh.

Autor: Magda Veselská